Lieta Nr.C33249020
Lietas arhīva Nr.CA-0575-21/15
ECLI:LV:RAT:2021:0308.C33249020.13.S

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

2021.gada 8.martā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:

tiesnese referente I. Ozola, tiesneši M. Šķendere un J. Freimanis

izskatīja rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 34, civillietu /pers. A/ prasībā pret maksātnespējīgo fizisko personu /pers. B/ par nodrošinātā kreditora prasījuma atzīšanu un parāda piedziņu, un /pers. B/ maksātnespējas procesa administratora Alekseja Panasina pretprasībā par ķīlas tiesības uz naudas līdzekļiem atzīšanu par spēkā neesošu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2020.gada 2.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ 2020.gada 13.janvārī cēlis Rīgas rajona tiesā prasību pret maksātnespējīgo fizisko personu /pers. B/, kurā lūgts:

- piedzīt no maksātnespējīgās /pers. B/ parādu 41 049,84 EUR, kas sastāv no pamatparāda 39 804,41 EUR un nokavējuma procentiem 1209,43 EUR;

- atzīt /pers. A/ par nodrošināto kreditoru;

- atzīt prasītāja nodrošinātā kreditora prasījumu 41 049,84 EUR apmērā, kas sastāv no galvenā prasījuma 39 840,41 EUR un blakus prasījuma 1209,43 EUR.

[2] Ar Rīgas rajona tiesas tiesneses 2020.gada 24.janvāra lēmumu noteikts aizliegums administratoram sadalīt un izmaksāt nekustamā īpašuma /adrese A/, kā arī nekustamā īpašuma /adrese B/, izsoles rezultātā iegūtos līdzekļus prasības summas apmērā.

[3] Atbildētājas /pers. B/ maksātnespējas procesa administrators Aleksejs Panasins rakstveida paskaidrojumos prasību neatzīst.

Paskaidro, ka 2019.gada 28.oktobrī administrators pieņēmis lēmumu, ar kuru nolēma neatzīt prasītāja nodrošinātā kreditora prasījumu 41 049,84 EUR apmērā, kas sastāv no galvenā prasījuma 39 840,41 EUR un blakus prasījuma 1209,43 EUR. Lēmumā tika norādīts, ka prasītājs nav iesniedzis administratoram dokumentus, kas apstiprina aizdevuma līdzekļu 39 840,41 EUR apmērā izsniegšanu /pers. B/. Prasītāja iesniegto dokumentu un administratora rīcībā esošās informācijas kopums norāda, ka kreditora prasījums ir fiktīvs un aizdevuma līdzekļu 39 840,41 EUR apmērā izsniegšana faktiski nav notikusi. Pie šādiem apstākļiem administrators nevar atzīt prasītāja ar aizdevuma līgumiem pamatoto prasījumu. Ņemot vērā minēto administrators lēmumā norādījis, ka par aizdevuma 39 840,41 EUR apmērā izsniegšanas faktu /pers. B/ pastāv strīds.

Lietā nav strīda, ka iesniedzot kreditora prasījumu prasītājs administratoram ir iesniedzis 2008.gada 2.janvāra aizdevuma līgumu Nr.1, 2010.gada 4.janvāra aizdevuma līgumu Nr.2, 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līgumu Nr.3, apliecinājumus par aizdevēja saistību izpildi 39 840,41 EUR kopējā apmērā, 2018.gada 9.marta ķīlas līgumu par nekustamā īpašuma ieķīlāšanu, kā arī 2019.gada 15.maija grozījumus pie ķīlas līguma. Pieņemot lēmumu administrators ir izvērtējis minētos dokumentus. Bez tam uz lēmuma pieņemšanas brīdi administratoram bija zināms, ka par labu prasītājam uz parādniecei piederošo nekustamo īpašumu /adrese A/, Mārupes nov., un nekustamo īpašumu /adrese A/, ir nostiprināta hipotēka par summu 41 049,84 EUR apmērā, kuras nostiprināšanas pamatā ir administratoram iesniegtie dokumenti.

Iesniedzot kreditora prasījumu, prasītājs norādīja, ka aizdevums daļēji pārskaitīts uz atbildētājas norēķinu kontu un daļēji izsniegts naudā.

Pierādījumi par prasītāja veiktajiem maksājumiem, naudas pārskaitījumiem netika iesniegti pēc administratora pieprasījuma, kā arī nav pievienoti prasības pieteikumam.

Iesniedzot kreditora prasījumu, prasītājs nav spējis pierādīt naudas līdzekļu 39 840,41 EUR apmērā izsniegšanu parādniecei. Arī prasītāja un parādnieces parakstītie aizdevēja saistību izpildes apliecinājumi nepierāda naudas līdzekļu 39 840,41 EUR apmērā faktisku izsniegšanu parādniecei.

Ceļot prasību par naudas līdzekļu piedziņu un nodrošinātā kreditora prasījuma (statusa) atzīšanu, prasītājam ir jāpierāda, ka naudas līdzekļi 39 840,41 EUR apmērā faktiski tika nodoti parādnieces īpašumā, tādejādi aizdevējam izpildot Civillikuma 1934.pantā noteikto no aizdevuma līguma izrietošo pienākumu izsniegt naudas līdzekļus.

Saskaņā ar 2008.gada 2.janvāra aizdevuma līguma Nr.1, 2010.gada 4.janvāra aizdevuma līguma Nr.2 un 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līguma Nr.3 2.1.punktu kā aizdevuma mērķis norādīts – dzīvokļa /adrese B/, izpirkšana. Administrators pievērš uzmanību apstāklim, ka atbilstoši ierakstam Baložu pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/minētais nekustamais īpašums bija reģistrēts /pers. B/ īpašumā jau 2001.gada 9.augustā.

Administrators konstatējis, ka /pers. B/ valsts amatpersonas deklarācijās saistības pret prasītāju faktiski nebija deklarējusi. Uz deklarāciju iesniegšanas brīdi 2010.gada 1.aprīlī, 2011.gada 2.aprīlī un 2012.gada 28.martā /pers. B/ nebija parādsaistību pret citām personām, jo parādsaistības deklarācijās vispār netika atspoguļotas.

Saskaņā ar VID publiskojamo datu bāzē pieejamo valsts amatpersonas deklarācijā daļā uz 2009.gada 13.jūliju minēto /pers. B/ parādsaistības uz 2009.gada 13.jūliju veidoja 8906,30 EUR, uz 2012.gada beigām – 21 058, 50 EUR, uz 2013.gada 21.jūniju – 17 074, 46 EUR, uz 2013.gada 1.oktobri – 17 074, 46 EUR, uz 2013.gada beigām – 17 074, 46 EUR, uz 2014.gada 10.oktobri – 14 000 EUR.

Ņemot vērā, ka /pers. B/ nebija deklarējusi parādsaistības pret prasītāju 39 840,41 EUR apmērā, minētais kalpo par pamatu secinājumam, ka, kaut gan parādniecei un /pers. A/ savā starpā parakstīja vairākus aizdevuma līgumus un apliecinājumus par naudas izsniegšanu, aizdevuma līdzekļu 39 840,41 EUR apmērā izsniegšana faktiski nebija notikusi.

Norāda, ka /pers. B/ pēdējā valsts amatpersonas deklarācijā (uz 2014.gada 10.oktobri) atspoguļotais parādsaistību apmērs 14 000 EUR apmērā būtiski atšķiras no parādsaistību apmēra, kas izriet no prasītāja noslēgtajiem aizdevuma līgumiem, un vēl jo vairāk – no parādsaistību apmēra, kādā pārējie kreditori (piemēram, /pers. C/, /pers. D/) pieteikuši prasījumus parādnieces maksātnespējas procesa ietvaros.

Administrators vēlas pievērst uzmanību, ka prasītāju un /pers. B/ saista radniecības attiecības, ko apliecina Ķekavas novada pašvaldības atbilde uz administratora informācijas pieprasījumu, no kuras izriet, ka prasītājs uz radniecības pamata bija deklarējis savu dzīvesvietu parādniecei piederošajā nekustamajā īpašumā /adrese B/, Ķekavas nov. Radniecības attiecību pastāvēšana apstiprinās ar Pilsonības un migrācijas 2019.gada 18.decembra izziņā

norādīto, kā arī minēto neapstrīd /pers. B/ 2020.gada 5.janvāra sūdzībā Maksātnespējas kontroles dienestam.

Ir ņemams vērā, ka hipotēka par labu prasītājam uz parādniecei piederošajiem nekustamajiem īpašumiem /adrese/ un /adrese/, zemesgrāmatas nodalījumos nostiprināta tikai 2019.gada 6.jūnijā, t.i., īsi pirms tam, kad 2019.gada 26.jūnijā likumīgā spēkā stājies Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 24.maija spriedums lietā Nr.C33634015 par zaudējumu 86 005,34 EUR piedziņu no /pers. B/ par labu SIA "Baložu komunālā saimniecība".

Savukārt ķīlas līgums noslēgts 2018.gada 9.martā, t.i., gandrīz nedēļu pēc tam, kad tika pieņemts Rīgas rajona tiesas kā pirmās instances tiesas 2018.gada 28.februāra spriedums minētajā lietā.

No minētā var izdarīt secinājumus, ka puses parakstīja ķīlas līgumu, apzinoties, ka SIA "Baložu komunālā saimniecība" var vērst piedziņu uz parādniecei piederošo īpašumu, un apzinoties, ka pastāv liela varbūtība, ka arī apelācijas instances tiesa var pieņemt parādniecei nelabvēlīgu spriedumu, vairāk nekā gadu pēc ķīlas līguma parakstīšanas par labu prasītājam uz parādniecei piederošajiem nekustamajiem īpašumiem nostiprināja hipotēku.

Ir pamats secinājumiem, ka hipotēka par labu prasītājam 2019.gada 6.jūnijā ir nostiprināta ar mērķi, lai padarītu par neiespējamu parādnieces maksātnespējas procesā kreditoram SIA "Baložu komunālā saimniecība" saņemt tam uz tiesas nolēmuma pamata pienākošos naudas līdzekļus. Respektīvi, prasītāja nodrošinātais kreditora prasījums parādnieces maksātnespējas procesā ir "mākslīgi" radīts, lai, ņemt vērā Maksātnespējas likumā paredzēto nodrošināto kreditoru priviliģēto statusu, no ieķīlātās mantas pārdošanas saņemtos naudas līdzekļus novirzītu fiktīvā nodrošinātā kreditora prasījuma apmierināšanai, tādejādi izslēdzot iespēju naudas līdzekļus izmaksāt parādnieces kreditoru prasījumu segšanai, par kuru īstumu strīds nepastāv, segšanai.

Visu norādīto /pers. B/ maksātnespējas procesā noskaidroto apstākļu kopums liecina, ka prasītājs un parādniece ir uz radniecības pamata sasvstarpēji saistītās personas, kuras ar atpakaļejošu datumu sagatavoja vairākus aizdevuma līgumus, apliecinājumus par naudas līdzekļu izsniegšanu un arī ķīlas līgumu un tā grozījumus, kaut gan naudas līdzekļu nodošana parādnieces īpašumā faktiski nebija notikusi. Minētais ir izdarīts ar mērķi, lai, izmantojot parādnieces maksātnespējas procesu, prettiesiski iegūtu naudas līdzekļus, kas pienākas citiem parādnieces kreditoriem.

[4] Ar Rīgas rajona tiesas tiesneses 2020.gada 28.februāra lēmumu pieņemta administratora pretprasība par hipotēkas un ar hipotēku saistīto aizlieguma atzīmju dzēšanu.

[5] Ar Rīgas rajona tiesas 2020.gada 2.oktobra spriedumu nospriests prasību noraidīt.

Apmierināt pretprasību un atzīt par spēkā neesošu /pers. A/ ķīlas tiesību uz naudas līdzekļiem 41 049,84 EUR apmērā, kas izriet no 2018.gada 9.marta ķīlas līguma un 2019.gada 15.maija grozījumiem ķīlas līgumā, un nodrošina no 2008.gada 2.janvāra aizdevuma līguma Nr.1 , 2010.gada 4.janvāra aizdevuma līguma Nr.2 un 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līguma Nr.3 izrietošos prasījumus.

Atcelt ar Rīgas rajona tiesas tiesneses 2020.gada 24.janvāra lēmumu noteikto aizliegumu administratoram Aleksejam Panasinam sadalīt, kā arī izmaksāt nekustamā īpašuma /adrese A/, Mārupes novadā, kadastra numurs /numurs B/, un nekustamā īpašuma /adrese B/, Ķekavas novadā, kadastra numurs /numurs/, izsoles rezultātā iegūtās naudas summas maksātnespējīgās fiziskās personas /pers. B/ maksātnespējas procesā.

[5.1] Tiesa konstatējusi, ka ar Rīgas rajona tiesas 2019.gada 14.augusta spriedumu pasludināts /pers. B/ maksātnespējas process, maksātnespējas procesa ietvaros prasītājs iesniedzis administratoram savu nodrošinātā kreditora prasījumu par summu 41 049,84 EUR, kā prasījuma pamatojumu norādījis 2008.gada 2.janvāra, 2010.gada 4.janvāra un 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līgumus, kā arī 2018.gada 9.marta ķīlas līgumu un pie tā noslēgtos 2019.gada 15.maija grozījumus.

Administrators ar 2019.gada 28.oktobra lēmumu nolēmis /pers. A/ kreditora prasījumu neatzīt, secinot, ka darījumi ir fiktīvi, aizdevuma izsniegšana nav notikusi un par minēto faktu starp pusēm pastāv strīds.

Arī ar Rīgas rajona tiesas 2019.gada 13.decembra lēmumu secināts, ka starp kreditoru un parādnieku pastāv strīds par tiesībām, atstājot prasītāja sūdzību par administratora lēmumu bez izskatīšanas.

[5.2] Tiesa atsaukusies uz Satversmes tiesas secinājumiem 2013.gada 7.oktobra lēmumā lietā Nr.2012-25-01, atziņām Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 28.maija un 2016.gada 30.jūnija lēmumos, norādījusi, ka primāri ir vērtējams jautājums, vai prasītājam pastāv prasījuma tiesības pret atbildētāju, jo tikai, konstatējot šādu tiesību esību, proti, gūstot apstiprinājumu tam, ka kreditora prasījums izriet no tiesiskā kārtā nodibinātām saistībām un ķīlas līguma, ir iespējams secināt, vai prasītāja nodrošinātā kreditora statuss ir atzīstams.

Ņemot vērā, ka administrators šo prasītāja statusu nav atzinis, apšaubot pušu starpā noslēgtos darījumus un secinot, ka aizdevuma izsniegšana faktiski nav notikusi, tiesai minētais jautājums vērtējams kontekstā ar Civillikuma normām par darījumu tiesiskumu un spēkā esību.

[5.3] Tiesa konstatējusi, ka saskaņā ar 2008.gada 2.janvārī noslēgto aizdevuma līgumu Nr.1 par aizdevuma izsniegšanu atbildētājai 8500 latu jeb 12 094,41 EUR apmērā, 2010.gada 4.janvāra aizdevuma līgumu Nr.2 par aizdevuma izsniegšanu atbildētājai 10 000 latu jeb 14 228,72 EUR apmērā un 2013.gada 2.janvārī noslēgto aizdevuma līgumu Nr. 3 par aizdevuma izsniegšanu atbildētājai 9 500 latu jeb 13 517,28 EUR apmērā prasītājs piešķīris atbildētājai aizdevumu par kopējo summu 39 840,41 EUR.

Iesniegti aizdevēja saistību izpildes apliecinājumi, ar kuriem prasītājs pamato aizdevuma 39 840,41 EUR izsniegšanas faktu skaidrā naudā.

[5.4] Norādot uz pušu noslēgto darījumu iespējamo prettiesiskumu, administrators kā vienu no argumentiem norādījis aizdevuma izsniegšanas mērķi, kas atbilstoši minēto līgumu 2.1.punktam ir dzīvokļa /adrese B/, izpirkšana.

Tiesa atzinusi par pamatotu administratora, norādot uz pušu noslēgto darījumu iespējamo prettiesiskumu, argumentu – aizdevuma izsniegšanas mērķi, kas atbilstoši minēto līgumu 2.1.punktam ir dzīvokļa /adrese B/, izpirkšana, jo tiesa no ierakstiem Baložu pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/konstatējusi, ka atbildētājas īpašuma tiesības uz minēto dzīvokļa īpašumu nostiprinātas zemesgrāmatā 2001.gada 9.augustā, pamatojoties uz 2001.gada 6.augusta pirkuma līgumu.

Kaut arī tiesai nav zināmi minētā pirkuma līguma nosacījumi, tiesa uzskatījusi, ka bez ievērības nav atstājams apstāklis, ka saskaņā ar aizdevuma līgumiem atbildētājai izsniegtā aizdevuma summa ir 39 840,41 EUR, turpretī zemesgrāmatā dzīvokļa īpašuma pirkuma maksa norādīta 10 128 lati, kas atbilstoši EUR valūtas kursam ir 14 410,85 EUR.

Turklāt pretruna ar līgumos norādīto aizdevuma mērķi saskatāma arī paša prasītāja paskaidrojumos par pretprasību, ka aizdevuma saņemšanas brīdī bija izirusi atbildētājas ģimenes dzīve un viņa nespēja izpildīt bankas prasības par galvojumu.

[5.5] Par pamatu aizdevuma izsniegšanas fakta apšaubīšanai tiesa atzinusi apstākli, ka atbildētājas valsts amatpersonas deklarācijā nebija deklarētas parādsaistības pret prasītāju.

No atbildētājas kārtējās gada deklarācijas par 2010.gadu, kas iesniegta Valsts ieņēmumu dienestam 2011.gada 2.aprīlī, kā arī no kārtējās gada deklarācijas par 2011.gadu, kas iesniegta 2012.gada 28.martā, tiesa secinājusi, ka atbildētājai nav parādsaistību, kuru apmērs pārsniedz 20 Ministru kabineta noteiktās minimālās mēnešalgas.

Tā kā valstī noteiktais minimālās mēnešalgas apmērs 2010.gadā bija 180 lati (256,12 EUR), bet 2011.gadā – 200 lati (284,57 EUR), parādsaistības bija deklarējamas, ja 2010.gadā tās pārsniedza 3600 latus (5122,34 EUR), bet 2011.gadā – 4000 latus (5691,49 EUR).

Ņemot vērā, ka saskaņā ar Aizdevuma līgumiem Nr.1 un Nr.2 prasītājs jau 2008.gada 2.janvārī bija piešķīris atbildētājai aizdevumu 8500 latu apmērā, bet 2010.gada 4.janvārī – 10 000 latu apmērā, kopā 18 500 latus (26 323,13 EUR), /pers. B/ minētās saistības, ja tādas pastāvēja, bija

jādeklarē, taču atbildētāja to nebija darījusi.

Turklāt valsts amatpersonas deklarācijā, kas iesniegta 2013.gada 27.jūnijā, beidzot pildīt valdes locekļa amata pienākumus SIA "Baložu komunālā saimniecība", kā arī deklarācijā, kas iesniegta 2013.gada 14.oktobrī, stājoties Ķekavas novada pašvaldības deputātes amatā, atbildētāja norādījusi, ka viņas parādsaistību apmērs ir 12 000 latu (17 074,46 EUR), kaut gan minēto deklarāciju iesniegšanas brīdī starp pusēm 2013.gada 2.janvārī jau bija noslēgts Aizdevuma līgums Nr.3 par aizdevumu 9500 latu (13 517,28 EUR) apmērā, un kopējā aizdevuma summa sasniedza 28 000 latus (39 840,41 EUR).

Tiesa atzinusi par pamatotu prasītāja argumentu, ka viņš nevar būt atbildīgs par citas personas bezdarbību, nedeklarējot parādsaistības. Vienlaicīgi tiesa secinājusi, ka arī pašam prasītājam aizdevums bija jādeklarē, kā uz to pamatoti norādījis administrators tiesas sēdē.

Fizisko personu pienākumu deklarēt mantisko stāvokli nosaka Fizisko personu mantiskā stāvokļa un nedeklarēto ienākumu deklarēšanas likums, kura viens no mērķiem ir sekmēt fizisko personu mantiskā stāvokļa, ienākumu un izdevumu atbilstības legalitātes kontroles iespējas.

Likums stājies spēkā 2011.gada 15.decembrī un atbilstoši tā 4.panta pirmajai daļai mantiskā stāvokļa deklarāciju iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam no 2012.gada 1.marta līdz 1.jūnijam. Mantiskā stāvokļa deklarācijā norāda ziņas pēc stāvokļa 2011.gada 31.decembrī pulksten 24.

Atbilstoši minētā likuma 3.panta pirmās daļas 11.punktam (redakcijā, kas bija spēkā laikā no 2011.gada 15.decembra līdz 2013.gada 31.decembrim) mantiskā stāvokļa deklarāciju iesniedz persona, kas Latvijā vai ārvalstīs ir izsniegusi aizdevumus vai tai ir citi prasījumi, kuru kopējās summas neatgūtā daļa pārsniedz 10 000 latus (..).

Līdz ar to apstākļos, kad pēc stāvokļa 2011.gada 31.decembrī saskaņā ar prasītāja norādīto atbildētājai bija izsniegts aizdevums 18 500 latu apmērā, /pers. A/ šīs saistības bija jādeklarē.

Ņemot vērā, ka mantiskā stāvokļa deklarāciju prasītājs tiesai nav iesniedzis, un arī atbildētāja nebija norādījusi parādsaistības pret prasītāju valsts amatpersonas deklarācijā, tiesa atzinusi, ka minētie apstākļi ir pamats šaubām par aizdevuma līgumu tiesiskumu un skaidras naudas izsniegšanas faktu atbildētājai.

[5.6] Tiesa atzinusi par pamatotu prasītāja norādi, ka likums neierobežo to personu loku, kurām drīkst izsniegt aizdevumu. No prasītāja rakstveida paskaidrojumiem izriet, ka viņš nenoliedz radniecību ar atbildētāju. Tiesa secinājusi, ka administratora argumenti šajā jautājumā ir saistīti nevis ar to, ka radniecībā esošai personai nevarētu izsniegt aizdevumu, bet gan ar to, ka pušu kā savstarpēji saistītu personu saskaņotu darbību rezultātā apzināti ir radīti šķēršļi citu atbildētājas kreditoru prasījumu apmierināšanai.

No kreditoru prasījumu reģistra tiesa konstatējusi, ka atbildētājas maksātnespējas procesā iesniegti desmit kreditoru prasījumi, tai skaitā divi no tiem nodrošinātie prasījumi, kurus pieteicis /pers. A/ un /pers. C/.

Saskaņā ar 2018.gada 9.marta Ķīlas līgumu un 2019.gada 15.maija grozījumiem ķīlas līgumā atbildētāja no aizdevuma līgumiem izrietošo saistību izpildes nodrošināšanai ieķīlājusi par labu prasītājam nekustamo īpašumu /adrese A/, kā arī ar to funkcionāli saistītā nekustamā īpašuma /adrese A/, 716/39946 domājamās daļas.

Administrators ir vērsis tiesas uzmanību uz apstākļiem, ka ķīlas līgums noslēgts uzreiz pēc tam, kad ar Rīgas rajona tiesas 2018.gada 28.februāra spriedumu lietā Nr.C33634015 apmierināta SIA "Baložu komunālā saimniecība" prasība pret /pers. B/ par zaudējumu piedziņu. No Tiesu informācijas sistēmas tiesa konstatējusi, ka ar minēto spriedumu nospriests piedzīt no atbildētājas par labu SIA "Baložu komunālā saimniecība" zaudējumus 86 005,34 EUR un tiesāšanās izdevumus 4517,98 EUR, kopā 90 523,32 EUR.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2019.gada 24.maijā, izskatījusi atbildētājas apelācijas sūdzību, taisījusi pirmās instances tiesai analogu spriedumu, no atbildētājas par labu SIA "Baložu komunālā saimniecība" piedzīti zaudējumi 86 005,34 EUR un tiesāšanās izdevumi 4549,32 EUR, kopā 90 554,66 EUR.

Nekavējoties pēc minētā sprieduma pasludināšanas, proti, 2019.gada 27.maijā Rīgas rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļā saņemts atbildētājas nostiprinājuma lūgums hipotēkas nostiprināšanai, savukārt hipotēka par labu prasītājam 41 049,84 EUR apmērā zemesgrāmatā nostiprināta 2019.gada 6.jūnijā, proti, īsi pirms Rīgas apgabaltiesas sprieduma spēkā stāšanās 2019.gada 26.jūnijā.

Tiesa secinājusi, ka analoģiski darbojusies arī /pers. C/, kura atbildētājas maksātnespējas procesā pieteikusi nodrošinātā kreditora prasījumu 35 700 EUR apmērā, pamatojot to ar 2009.gada 5.janvārī, 2011.gada 3.janvārī un 2013.gada 2.janvārī noslēgtiem aizdevuma līgumiem, 2018.gada 26.marta ķīlas līgumu un ķīlas līguma 2018.gada 12.aprīļa grozījumiem, ar kuriem atbildētāja ieķīlāja par labu /pers. C/ nekustamo īpašumu /adrese B/, Ķekavas novadā.

Tāpat kā prasītājs, arī /pers. C/ iesniegusi administratoram aizdevuma saistību izpildes apliecinājumus par aizdevuma izsniegšanu atbildētājai skaidrā naudā.

Hipotēka 35 700 EUR apmērā par labu /pers. C/ nostiprināta Baložu pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/2018.gada 13.aprīlī, t.i., laikā, kad atbildētāja jau bija pārsūdzējusi Rīgas rajona tiesas 2018.gada 28.februāra spriedumu lietā Nr.C33634015.

Tiesa secinājusi, ka augstāk norādītajiem atbildētājas nekustamajiem īpašumiem hipotēkas nostiprinātas par kopējo summu 76 749,84 EUR, savukārt SIA "Baložu komunālā saimniecība" nenodrošinātā kreditora atzītais galvenā prasījuma apmērs ir 87 064,72 EUR.

Turklāt no lietas materiāliem tiesa secinājusi ne vien prasītāja un atbildētājas, bet arī prasītāja un /pers. C/ savstarpējo saikni, par ko liecina kaut vai tas apstāklis, ka abi hipotekārie kreditori savu dzīvesvietu norādījuši vienā un tajā pašā adresē.

Izvērtējusi darījumu virkni to secībā un savstarpējā sakarībā, tiesa atzinusi par pamatotiem administratora secinājumus, ka, parakstot ķīlas līgumu, puses apzinājās, ka SIA "Baložu komunālā saimniecība" var vērst piedziņu uz atbildētājai piederošo īpašumu, proti, puses rīkojās saskaņoti, lai panāktu, ka no ieķīlātā īpašuma pārdošanas saņemtie līdzekļi tiktu novirzīti hipotekāro kreditoru, tai skaitā prasītāja, prasījumu apmierināšanai.

[5.7] Tiesa pamatojusies uz Civillikuma 1415.pantu, 1438.pantu, judikatūrā paustajām atziņām (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 19.februāra sprieduma lietā Nr.SKC-7/2018 9.2.2.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 28.maija sprieduma lietā Nr.SKC-82/2018 7.1.punktu*).

Tiesa atzinusi, ka prasītājs no aizdevuma līgumiem izrietošo parādsaistību esību nav pierādījis, administratora iebildumus un šaubas nav atspēkojis. Lietā konstatētie fakti kopumā pierāda aizdevuma līgumu fikciju un nodomu radīt nepatiesu iespaidu par parādsaistībām, lai radītu šķēršļus atbildētājas maksātnespējas procesā atzīto kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Ņemot vērā minēto, 2008.gada 2.janvāra, 2010.gada 4.janvāra un 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līgumi Nr.1 , Nr. 2 un Nr. 3 atbilstoši Civillikuma 1438.panta noteikumiem nav spēkā no to noslēgšanas dienas, t.i., atzīstami par spēkā neesošiem, jo to patiesais mērķis ir bijis radīt iespaidu par darījumu esību, nevis pusēm civiltiesiski saistīties.

Prasītāja atsauci uz Civilprocesa likuma 96.panta otro daļu saistībā ar atbildētājas maksātnespējas spriedumu tiesa atzinusi par nepamatotu, jo pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu tiesa skata sevišķā tiesāšanas kārtībā, saistību pamatotību nevērtējot.

[6] Prasītājs/pers. A/ iesniedzis apelācijas sūdzību par spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru noraidīta prasība un atcelts ar Rīgas rajona tiesas 2020.gada 24.janvāra lēmumu noteiktais aizliegums administratoram Aleksejam Panasinam sadalīt, kā arī izmaksāt nekustamā īpašuma izsoles rezultātā iegūtās naudas summas maksātnespējīgās fiziskās personas /pers. B/ maksātnespējas procesā.

[6.1] Norāda, ka lieta tika izskatīta tiesas sēdē bez prasītāja klātbūtnes. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka pēc ārzemju brauciena prasītājam bija jāievēro pašizolācija, kuru nebija iespējams savlaicīgi paredzēt, jo darba braucienu uz Vāciju darba devējs ieplānojis vēl 1.augustā, bet valstu saraksts ar Polijas iekļaušanu tajā, pēc kuru apmeklējuma bija jāievēro pašizolācija tika papildināts 2020.gada 7.augustā. Prasītājs griezies ar jautājumu par iespēju piedalīties tiesā Slimību profilakses un kontroles centrā, kur sniegta atbilde par obligātu prasību pašizolācijas ievērošanai. Uzrādot darba devēja vārdā noslēgto līgumu par automašīnas nomu, prasītājs ir iesniedzis dokumentu, kas apliecina, ka laikā no 2020.gada 17.augusta līdz 2020.gada 23.augustam prasītājs atradās Vācijā, taču tiesa to nav ņēmusi vērā.

Tiesa nepareizi konstatējusi faktus un nepareizi novērtējusi pierādījumus un tas ir novedis pie nepareizas lietas izspriešanas.

[6.2] Norāda, ka nav saprotams sprieduma [8.6] punkta formulējums, vai tie ir konkrētās tiesas motīvi, vai arī administratora skaidrojums, vai arī tie ir Rīgas rajona tiesas, ar kuru atstāta bez izskatīšanas prasītāja sūdzība par administratora lēmumu, motīvi.

Tiesa sprieduma [8.6] punktā atzīstot, ka administrators rīkojas atbilstoši likumam, neatzīstot prasītāja kreditora prasījumu, ir sniegusi nepareizu lietas apstākļu juridisko novērtējumu un tas ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas, jo arī šie secinājumi iekļauti spriedumu motīvu daļā un, tādējādi, kopumā kalpoja par pamatu prasītāja prasības noraidīšanai.

Tiesa ignorēja, ka administrators savā lēmumā atzīstot, ka par prasītājas kreditora prasījumu pastāv iespējamais strīds par tiesībām, savu lēmumu nav motivējis. Tādejādi atzīstams, ka administrators nav izvērtējis iesniegto kreditora prasījumu. Minēto apliecina arī fakts, ka ne no prasītāja, ne no administratora puses nekāds strīds par konkrētajām saistībām nekur un nekad netika ierosināts, to skaitā, netika celta prasība par konkrēto darījumu apstrīdēšanu.

[6.3] Pirmās instances tiesa ir sniegusi nepareizu lietas apstākļu juridisko novērtējumu un tas ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

Tiesa spriedumu balstījusi tikai un vienīgi uz maksātnespējas administratora pamatojumiem, kas no savas puses nav pievienojis lietai pašas parādnieces paskaidrojumus, tāpēc netika ņemts vērā fakts, ka īpašums /adrese B/ tika iegādāts kredītā, uz ko norāda Rīgas rajona tiesas Baložu pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr. /numurs A/noraksta atzīme par aizliegumu, kas tika nostiprināts uz 2001.gada 1.augusta ķīlas līguma Nr.VZ01600 pamata.

Tiesa balstījusies tikai uz maksātnespējas administratora apgalvojumu, kas tika balstīts vienīgi uz viņa fantāzijām par parādnieces laulības šķiršanu, bet ne faktiskajiem apstākļiem, ka parādnieces laulība bija izirusi pirms tā tika faktiski šķirta un viņa viena audzinājusi bērnus, viens no kuriem bija astmatiķis, bet otram konstatētas arī smagas veselības problēmas.

[6.4] Tiesa savus secinājumus nepamatojot ar tiesību normām un pieļaujot nepareizu lietas apstākļu novērtējumu, pieļāva Civilprocesa likuma 190.panta pirmās daļas pārkāpumu un tas ir novedis pie nepareizas izspriešanas.

Apstāklis, ka atbildētāja nav deklarējusi savas no konkrētajiem aizdevuma līgumiem izrietošas saistības valsts amatpersonu deklarācijās, nevar būt par pamatu prasības noraidīšanai, jo kā noprotams no administratora pievienotiem dokumentiem kopsakarā ar viņa iesniegtajiem paskaidrojumiem, kā arī sprieduma, atbildētāja nav deklarējusi ne tikai izskatāmās saistības, bet arī pārējās daudzas administratora noraidītas saistības. Proti, atbildētāja vispār kopumā paviršī izturējās pret savu deklarēšanas pienākumu, līdz ar ko šis fakts, pie šādiem apstākļiem, ne par ko neliecina.

Bez tam normatīvie akti nenosaka prasītājam pienākumu pārbaudīt atbildētājas deklarēto ziņu patiesumu vai pilnīgumu un veikt šajā aktā jebkādas darbības.

Kā tas tieši un nepārprotami izriet no normatīvajiem aktiem, prasītājam nebija ne tiesību, ne pienākuma, ne noteikt atbildētājas amatpersonas deklarācijas saturu, ne iebilst pret tajā iekļautajām ziņām, ne arī kontrolēt vai pat interesēties par šī atbildētājas pienākuma izpildi. Tā nav prasītāja ar likumu noteikta kompetence. Tas ir tikai un vienīgi atbildētājas pienākums, kura izpilde ir tikai un vienīgi atbildētājas atbildība un tas, ka šis pienākums netika izpildīts pienācīgi, ir jākontrolē un šajā sakarā ir jārīkojas attiecīgajai valsts institūcijai, nevis prasītājam.

Līdz ar ko tas, ka atbildētāja savu deklarēšanas pienākumu neizpildīja pienācīgi, ievērojot likumos noteikto darbības jomu un subjektus, nevar ietekmēt izsniegto aizdevumu spēkā esamību.

Bez tam, deklarēšana vai nedeklarēšana ir tikai administratīvais nevis civiltiesību jautājums un tas nevar kalpot par pamatu tam, lai apšaubītu kādas civiltiesiskās saistības tikai tādēļ, ka tās nav deklarētas, jo šāds priekšnosacījums civiltiesībās nav likumā un arī spriedums ar šādu likuma normu nav pamatots.

[6.5] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 190.panta otro daļu, ka tiesa spriedumu pamato uz apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā.

Tiesas secinājums, ka aizņēmums nav saņemts un tādēļ aizdevuma līgums nevar būt spēkā, jo nauda netika nodota un līdz ar to iztrūkst aizdevuma līguma būtiska sastāvdaļa, neizriet no likuma un nav pamatots ar pierādījumiem lietā.

Atbildētāja parakstot aizdevuma līgumus noteikti uzņēmās korektās rakstveida noteiktas saistības, kuru mērķis bez šaubām bijis faktiski saņemt aizdevumus precīzi noteiktajā apmērā un sev nepieciešamajām un līgumos atrunātajiem mērķiem.

Lietā nevar būt strīda, ka prasītājs izpildīja savas saistības, kas izriet no aizdevuma līgumiem, reāli izsniedzot aizdevumus aizdevuma līgumos norādītajā apmērā atbildētājai, un pierādījumi kas to apstiprina – aizdevuma līgumi un apliecinājumi par naudas līdzekļu nodošanu - pieņemšanu, Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā vai prasības kārtībā nav apstrīdēti, proti, tie ir spēkā esoši un vērā ņemami.

Līdz ar ko ar pierādījumiem lietā nav pierādījies spriedumā norādītais secinājums, ka aizdevuma līgumi tika noslēgti tikai izskata pēc, un ka patiesā darījuma noslēgšanas griba bijusi vēlēšanas traucēt kādam citam kreditoram tā prasījuma apmierināšanu.

Arī administrators nav likumā noteiktajā kārtībā apstrīdējis aizdevuma līgumus un paskaidrojumos norādītos apstākļus par darījumu fiktīvo raksturu nav pierādījis. Paskaidrojumos norādītie apstākļi par darījumu fiktīvo raksturu, lai izvairītos no iespējamo kreditoru prasījumiem, ir tikai administratora pieņēmumi un apgalvojumi.

Nav pamata atzīt, ka noslēdzot tieši 2008.gada 2.janvāra, 2010.gada 4.janvāra un 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līgumus, kādai personai būtu nodarīti zaudējumi. Administratoram nav tiesību apstrīdēt jebkuru parādnieka noslēgtu darījumu, pamatojoties tikai uz subjektīvām šaubām par šī darījuma fiktīvo dabu.

Dokumentiem par deklarēšanas faktu, radniecību un atbildētājas amatpersonu deklarācijām un ziņām citu kreditoru prasījumu apstākļiem nav un nevar būt pierādījuma nozīmes lietā. Lai izlemtu jautājumu par prasības apmierināšanu vai noraidīšanu, tiesas pienākums ir vērtēt pušu iesniegtos pierādījumus, celtās ierunas un iebildumus.

Tiesas spriedums nevar tikt pamatots ar administratora subjektīvām šaubām vai aizdomām par darījumu tiesiskumu un fiktīvo raksturu. Neceļot tiesā prasījumu par darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem, neceļot iebildumus pret darījumiem Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā, kā arī neiesniedzot nekādus pierādījumus par apstākļiem par darījumu fiktīvo dabu, administrators savus paskaidrojumus pamatojis vien ar pieņēmumiem par darījuma dalībnieku tālejošiem nolūkiem uz izvairīšanos no iespējamiem kreditoru prasījumiem nākotnē, kā arī šaubām par labticību, savukārt, tiesa, vienīgi uz tiem, nevis objektīviem un tiesiskiem pierādījumiem, balstot sprieduma motīvus, ar to pieļāvusi būtisko Civilprocesa likuma 190.panta otrās daļas pārkāpumu.

[6.6] No aizdevuma līgumu satura redzams, ka puses bez viltus, maldus un spaidiem noslēdza aizdevuma līgumu, ka puses ir apspriedušas visus līguma noteikumus un ir vienojušās par tiem. Pretēji pierādījumi tiesā nav iesniegti. Tādejādi ir atzīstams, ka starp prasītāju un atbildētāju noslēgtais aizdevuma līgums, ir noslēgts tiesīgi, bez juridiskiem defektiem. Aizdevuma līgums ir atzīstams par pušu noslēgtu līgumu, kas noslēgts atbilstoši Civillikuma

prasībām, notikusi vienošanās par līguma galvenajām jeb būtiskajām sastāvdaļām, līgumslēdzējiem bija zināms gan līguma saturs, gan paša līguma esamība, puses izteikušas gribu noslēgt aizdevuma līgumu, līdz ar to ir saistošs līgumslēdzējpusēm. Nav pamatoti administratora iebildumi, jo aizņēmēja minētos aizdevumu līgumus parakstījusi bez jebkādām ierunām. Darījumi nav apstrīdēti.

[6.7] Nav strīda, ka izskatāmie darījumi nav noslēgti Maksātnespējas likuma 153.panta un 96.panta pirmās daļas 2.punktā paredzētā darījumu apstrīdēšanas termiņā – triju gadu laikā pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas. Iztrūkstot likumā noteiktajai pazīmei par to, ka apstrīdētie darījumi noslēgti pirms likumā noteiktā trīs gadu termiņa, noilgums ir patstāvīgs šķērslis prasības par darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem saskaņā ar Maksātnespējas likuma 96.pantu apmierināšanai, jo konkrētajā gadījumā administratora pienākums izvērtēt un celt prasību tiesā aprobežots ar speciālajā Maksātnespējas likuma 97.panta trešajā daļā noteikto prekluzīvo termiņu, kas ir beidzies.

Aizdevuma darījumi nav apstrīdami šā likuma XVII nodaļā noteiktajā kārtībā, proti, tādā veidā tie ir spēkā ar visām no tā izrietošajām tiesiskajām sekām, kas arī ir prasītāja prasības pamatā.

Administratoram nav tiesību apstrīdēt jebkuru parādnieka noslēgtu darījumu, jo Maksātnespējas likuma XVII nodaļā "Darījumu apstrīdēšana" noteikts, kādus darījumus, kāda termiņā un uz kāda pamata administrators tiesīgs prasīt atzīt par spēkā neesošiem, uz ko ne administratora paskaidrojumos, ne pretprasībā, ne spriedumā nekādu norāžu nav.

[7] Ievērojot drošības pasākumus un izvērtējot apstākļus, ka lietu ir iespējams izskatīt rakstveida procesā, pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, 2021.gada 6.janvārī nolemts nozīmēt lietu izskatīšanai rakstveida procesā 2021.gada 8.martā. Par to ar 2021.gada 6.janvāra tiesas paziņojumu tiesa informējusi lietas dalībniekus un izskaidrojusi viņu tiesības.

[7.1] 2021.gada 5.janvārī Rīgas apgabaltiesā saņemti atbildētāja /pers. B/ maksātnespējas administratora Alekseja Panasina paskaidrojumi sakarā ar prasītāja apelācijas sūdzību.

2021.gada 6.janvārī minēto paskaidrojumu noraksts nosūtīts prasītājam /pers. A/.

[7.2] 2021.gada 2.martā Rīgas apgabaltiesā saņemts prasītāja /pers. A/ lūgums par pierādījumu izprasīšanu un pievienošanu, kuru pielikumā – /pers. B/, 08107411149, kreditoru prasījumu reģistrs uz 13.11.2020, Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 11.novembra nolēmums civillietā Nr.C33282820.

Ar 2021.gada 6.janvāra tiesas paziņojumu tiesa lietas dalībniekiem noteikusi paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšanai tiesā termiņu līdz 2021.gada 23.februārim. Tā kā /pers. A/ lūgumu iesniedzis pēc tiesas noteiktā termiņa, tiesa nolemj nepieņemt /pers. A/ lūgumu ar pielikumiem un atdod to iesniedzējam.

[7.3] Lūgumi, kuri attiektos uz konkrēto strīdu un būtu šķērslis lietu izskatīt rakstveida procesā, tiesas noteiktajā termiņā (līdz 2021.gada 23.februārim) nav iesniegti.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pastāv pamats sprieduma taisīšanai.

Motīvu daļa

[8] Novērtējusi lietas dalībnieku paskaidrojumus kopsakarā ar pierādījumiem lietā, apsvērusi apelācijas sūdzības argumentus, pamatojoties uz apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka prasība ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un pievienojas pirmās instances tiesas motivācijai spriedumā.

Civilprocesa likuma 440.[1]pantā noteikts, ka apelācijas sūdzības vienkāršotās procedūras lietās un [..], lietās par strīdiem par tiesībām maksātnespējas procesa lietās, apelācijas instancē izskata šā likuma 52.-54. nodaļā noteiktajā kārtībā, ievērojot šajā nodaļā paredzētos izņēmumus.

Ar apelācijas sūdzību pārsūdzēts spriedums daļā, kurā noraidīta prasība.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību [..] tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

[9] Nav pamatoti prasītāja pārmetumi apelācijas sūdzībā [6.1] par lietas izskatīšanu pirmās instances tiesas sēdē bez viņa klātbūtnes.

Civilprocesa likuma 74.panta septītajā daļā noteikts, ka pusēm ir pienākums savlaicīgi rakstveidā paziņot par iemesliem, kuru dēļ nevar ierasties uz tiesas sēdi, iesniedzot par to pierādījumus.

No lietas redzams, ka prasītājam savlaicīgi (no 2020.gada 11.jūnija paziņojuma) bija zināms par noteikto tiesas sēdi 2020.gada 27.augustā plkst. 11.00. Minētajā paziņojumā prasītājs turklāt aicināts nodrošināt sev pārstāvi gadījumā, ja veselības problēmu dēļ viņam pašam piedalīties lietas izskatīšanā nav iespējams.

No 2020.gada 27.augusta tiesas sēdes protokola secināms, ka pirmās instances tiesa atzinusi prasītāja neierašanos par neattaisnojošu, jo tiesā nav iesniegti pierādījumi apstākļiem, ka prasītājs ir bijis Vācijā, kā dēļ nepieciešams pēc atgriešanās ievērot pašizolāciju. Tiesa uzskatījusi, ka lūgumam par lietas izskatīšanas atlikšanu pievienotie pierādījumi – auto nomas līgums, neapliecina apstākļus, ka prasītājs ir atradies ārvalstīs.

Civillietu tiesas kolēģija vērtē, ka prasītāja paziņojums 2020.gada 27.augustā, t.i. tiesas sēdes dienā, nav savlaicīgs, turklāt iemesliem, kuru dēļ nevar ierasties uz tiesas sēdi, nav iesniegti pierādījumi. Savukārt, iesniegtajam pierādījumam – auto nomas līgumam pirmās instances tiesa devusi pamatotu vērtējumu, ka tas nepierāda iemeslu, kura dēl prasītājs nevar ierasties uz tiesas sēdi.

Tiesas pienākumu atlikt lietas izskatīšanu Civilprocesa likuma 209.panta 2.punkts nosaka gadījumā, ja kāds no lietas dalībniekiem, kam paziņots par tiesas sēdes laiku un vietu, neierodas tiesas sēdē tāda iemesla dēļ, kuru tiesa atzīst par attaisnojošu.

Ievērojot minēto, ir pamatots pirmās instances tiesas lēmums atzīt, ka iemesls, kura dēļ prasītājs nevar ierasties uz tiesas sēdi, nav attaisnojošs.

Civillietu tiesas kolēģija nesaskata prasītāja civilprocesuālo tiesību pārkāpumu, pirmās instances tiesā izskatot lietu bez prasītāja klātbūtnes.

[10] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[10.1] Apelācijas sūdzībā nav apstrīdēti pirmās instances tiesas konstatētie fakti, ka ar Rīgas rajona tiesas 2019.gada 14.augusta spriedumu ir pasludināts /pers. B/ maksātnespējas process un par administratoru iecelts Andrejs Panasins.

Prasītājs iesniedzis administratoram savu nodrošinātā kreditora prasījumu, kurā lūgts atzīt prasītāja prasījumu pret maksātnespējīgo /pers. B/ par summu 41 049,84 EUR, un atzīt prasītāju par nodrošināto kreditoru, kā prasījuma pamatojumu norādījis 2008.gada 2.janvāra, 2010.gada 4.janvāra un 2013.gada 2.janvāra aizdevuma līgumus, kā arī 2018.gada 9.marta ķīlas līgumu un pie tā noslēgtos 2019.gada 15.maija grozījumus.

Ar administratora 2019.gada 28.oktobra lēmumu nolemts neatzīt nodrošinātā kreditora /pers. A/ prasījumu neatzīt, administrators secinājis, ka darījumi ir fiktīvi, aizdevuma izsniegšana nav notikusi un par aizdevuma 39 840, 41 EUR izsniegšanas faktu starp pusēm pastāv strīds.

Rīgas rajona tiesas 2019.gada 13.decembra lēmumā, ar kuru atstāta bez izskatīšanas /pers. A/ sūdzība par administratora Alekseja Panasina 2019.gada 28.oktobra lēmumu, arī secināts, ka starp kreditoru un parādnieku pastāv strīds par tiesībām. Tiesa noteikusi termiņu līdz 2020.gada

10.janvārim prasības celšanai vispārējā kārtībā.

[11] Civillietu tiesas kolēģija turpmāk minēto apsvērumu dēļ nepiekrīt apgalvojumiem apelācijas sūdzībā [6.5]-[6.6], ka pirmās instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 190.pantu, ka neizriet no likuma un nav pamatoti ar pierādījumiem pirmās instances tiesas secinājumi par aizdevuma līgumu spēkā esamību.

[11.1] Civillietu tiesas kolēģija, kā to darījusi arī pirmās instances tiesa, ņem vērā Augstākās tiesas Civillietu departamenta atziņas, ka kreditora statusa nepieciešamais elements ir civiltiesiska prasījuma pret parādnieku pastāvēšana. Līdz ar to prasība par kreditora statusa atzīšanu ietver sevī prasību par strīda izšķiršanu par kreditora statusa pamatā esošajām tiesībām pēc būtības (*sk. Augstākās tiesas civillietu departamenta 2014.gada 28.maija un 2016.gada 30.jūnija lēmumus*).

Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija piekrīt pirmās instances tiesas secinājumiem, ka gūstot apstiprinājumu, ka kreditora prasījums izriet no tiesiskā kārtā nodibinātām saistībām, ir iespējams secināt, vai prasītājam atzīstams nodrošinātā kreditora statuss, darījumu tiesiskums un spēkā esamība vērtējama pēc Civillikuma normām.

[11.2] Aizdevuma līgums ir reāllīgums, ar kuru aizdevējs nodod aizņēmēja īpašumā noteiktu atvietojamu lietu, savukārt aizņēmējs uzņemas saistību atdot saņemto (Civillikuma 1934.pants).

Lietā nodibināti un netiek apstrīdēti fakti, ka starp /pers. A/ kā aizdevēju un /pers. B/ (Krastiņu) kā aizņēmēju parakstīti aizdevuma līgumi – 2008.gada 2.janvārī (Nr.1), 2010.gada 4.janvārī (Nr. 2), 2013.gada 2.janvārī (Nr. 3), saskaņā ar kuriem aizdevējs /pers. A/ aizdod un aizņēmēja /pers. B/ saņem aizdevumu attiecīgi 8500 Ls (12 094,41 EUR), ar aizdevuma atmaksas termiņu – 2018.gada 2.janvāris, 10 000 Ls (14 228,72 EUR), ar aizdevuma atmaksas termiņu – 2018.gada 4.janvāris, 9500 Ls (13 517,28 EUR), ar atmaksas termiņu – 2018.gada 2.janvāris (1.sēj., lietas 23.-28.lapa). Saskaņā ar minētajiem līgumiem prasītājs piešķīris atbildētājai aizdevumu par kopējo summu 39 840,41 EUR.

Aizdevuma 39 840,41 EUR skaidrā naudā izsniegšanas faktu prasītājs pamatojis arī ar aizdevuma līgumu un aizdevēja saistību izpildes apliecinājumiem, kuros attiecībā uz aizdevuma līgumu Nr.1 teikts, ka "Ar šī apliecinājuma parakstīšanu Aizdevējs un Aizņēmējs apstiprina faktu, ka uz šī dokumenta parakstīšanas brīdi Aizdevējs ir izsniedzis, bet Aizņēmējs ir pieņēmis naudas summu 8500 LVL apmērā. Aizņēmējs apstiprina, ka Aizdevējs ir izpildījis Aizdevuma līguma Nr.1 noteikumus pilnā apmērā". Identiska satura ir apliecinājumi par aizdevuma līguma Nr. 2 un aizdevuma līguma Nr.3 saistību izpildi (1.sēj. lietas 116.-124.lapa).

Tomēr lietā pastāv strīds, vai no prasītāja un /pers. B/ starpā parakstīto aizdevuma līgumu un apliecinājumu par aizdevuma līgumu saistību izpildi izrietošais prasījums nav fiktīvs.

Saskaņā ar Civillikuma 1438.pantu, ja griba izteikta tikai izskata pēc, tad tai nav nekādu tiesisku seku, izņemot trešās personas prettiesīga maldinājuma gadījumus.

Civillietu tiesas kolēģija atsaucas uz Augstākās tiesas Civillietu departamenta atziņām, ja griba izteikta izskata pēc, kas nozīmē, ka gribas faktiski nav, tad šādas gribas trūkums nevar radīt tiesiskas sekas, tāpēc šķietams darījums ir nederīgs jeb absolūti spēkā neesošs no noslēgšanas brīža (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 19.februāra spriedumu lietā Nr.SKC- 7/2018 9.2.2.punkts*). Minētais ir no likuma izrietošs patstāvīgs pamats atzīt darījumu par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža.

[11.3] Gribas izteikumi tikai izskata pēc nozīmē to, ka gribas faktiski nav. Darījumus, kuros ir šāds gribas defekts, sauc par šķietamiem jeb fiktīviem darījumiem (*sk. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof.K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā,- R,: Mans Īpašums, 1998, 43.lpp.*).

Šķietamiem darījumiem ir raksturīgs tas, ka dalībnieki nevēlas tiesisku seku iestāšanos, taču mēģina radīt patiesi gribēta un reāli notikuša tiesiskā darījuma šķietamību. Šķietamā darījuma dalībniekiem ir patiesa vēlēšanās, lai trešajām personām rastos iespaids par noslēdzamā darījuma nopietnību (sk. Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2007, 246.lpp).

Bez tam judikatūrā ir atzīts, ka darījumu, kurus apstrīd kā fiktīvus, īpatnība ir tā, ka, tos noslēdzot, ievērotas visas formālās prasības, lai piedotu ticamību noslēgtajam līgumam, kaut gan dalībnieku patiesais nodoms nav bijis civiltiesiski saistīties. Tiešu pierādījumu darījumu fikcijai parasti nav, bet, ja tādi arī ir, tad tikai pie pašiem apstrīdētā darījuma dalībniekiem. Šādos gadījumos slēdzienu par līguma fiktīvo raksturu var izdarīt no tādiem apstākļiem, kas saistīti ar noslēgto darījumu un dalībnieku rīcību, tikai to kopumā, kuros saskatāmas savstarpējas sakarības, kas neatstāj vietu šaubām par nodomu, ar kādu līgums slēgts (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 28.maija spriedumu lietā Nr. SKC- 82/2018 7.1.punktu, Zemgales rajona tiesas 2020.gada 28.jūlija spriedumu lietā Nr. C73336920, 9.punktu*).

Aizdevuma līguma obligāta sastāvdaļa ir naudas vai citu atvietojamu lietu nodošana, tādēļ bez naudas vai lietu nodošanas, nav pamata konstatēt aizdevuma attiecību pastāvēšanu (*sk. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā- Rīga: Mans Īpašums, 382.lpp*).

Civillietu tiesas kolēģija vērtē, ka prasības pamatā norādītie apstākļi, ka prasītājs faktiski nodevis /pers. B/ naudu, neapstiprinās ar objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem.

Strīdus aizdevumu līgumu 3.1.punktā puses pielīgušas, ka aizdevējs aizdevumu pārskaita uz aizņēmēja bankas norēķinu kontu vai izsniedz skaidrā naudā pēc pušu vienošanās.

No AS "SEB banka" 2020.gada 27.februāra atbildes uz administratora pieprasījumu secināms, ka prasītājs nebija pārskaitījis naudu uz /pers. B/ bankas norēķinu kontu, laika periodā no:

- 01.01.2008.g. līdz 31.12.2008.g.;
- 01.01.2010.g. līdz 31.12.2010.g.;
- 01.01.2013.g. līdz 31.12.2013.g. (2.sēj., lietas 21.lapa).

Prasītājs nav arī pierādījis ar pietiekoši ticamiem pierādījumiem, ka uz skaidras naudas izsniegšanas brīdi prasītāja rīcībā bija un varēja būt salīdzinoši iespaidīgas naudas summas (piemēram, laikā no 2008.gada 2.janvāra līdz jūlijam- 8500 Ls, no 2010.gada 4.janvāra līdz oktobrim- 10 000 Ls, no 2013.gada 2.janvāra līdz aprīlim- 9500 Ls), arī apstākļus, kādos izsniedzis /pers. B/ aizdevumu skaidrā naudā.

[11.4] Atbilstoši atziņām Senāta spriedumā, darījumos, kurus apstrīd kā fiktīvus, apstāklis, ka to noslēgušas savstarpēji saistītas personas, pelna īpašu vērību, jo attiecībā pret šādām personām ir pamats uzskatīt, ka tās zināja vai tām vajadzēja zināt par darījuma slēgšanas mērķi (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 28.maija spriedumu lietā Nr. SKC- 82/2018 7.1.punktu*).

No Maksātnespējas kontroles dienesta 2020.gada 28.janvāra lēmuma Nr.1-13/2020/10, paša prasītāja 2019.gada 26.novembra sūdzības Maksātnespējas kontroles dienestam netieši konstatējami apstākļi par personu saistību – iesniedzējs (/pers. A/) paskaidrojis, ka saistībā ar to, ka parādniece (/pers. B/) bija nonākusi finansiālās grūtībās, lai neiegrimtu lielākos parādos, iesniedzējs ar parādnieci vienojies, ka iesniedzējs dzīvos parādniecei piederošajā nekustamajā īpašumā /adrese B/, un veiks visus ar dzīvokļa uzturēšanu nepieciešamos maksājumus.

Iesniedzējs ir deklarējis savu dzīvesvietu parādniecei piederošajā nekustamajā īpašumā /adrese B/, Ķekavas novadā, ko apstiprina Ķekavas

novada pašvaldības atbilde Nr. 1-7.1/19/3223 uz administratora informācijas pieprasījumu. Turklāt no šīs atbildes izriet, ka nekustamajā īpašumā /adrese B/, iesniedzējs ir deklarēts uz radniecības pamata (1.sēj., lietas 202.-205., 212.lapa, 2.sēj, lietas 36.lapa).

Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija secina, ka attiecībā pret prasītāju un /pers. B/ ir pamats uzskatīt, ka viņi zināja par darījumu slēgšanas mērķi.

[11.5] Strīdus aizdevumu līgumu slēgšanas mērķis vērtējams kopsakarā ar apstākļiem, ka ķīlas līgums (aizdevumu līgumu saistību nodrošinājumam) par nekustamo īpašumu /adrese A/, Mārupes novadā, un /adrese A/, noslēgts 2018.gada 9.martā, tas ir gandrīz nedēļu pēc tam, kad Rīgas rajona tiesa 2018.gada 28.februārī taisījusi spriedumu par zaudējumu 86 005,34 EUR piedziņu no /pers. B/ par labu SIA "Baložu komunālā saimniecība". Savukārt hipotēka par labu prasītājam uz /pers. B/ piederošajiem īpašumiem /adrese A/, Mārupes novadā, un /adrese A/, zemesgrāmatas nodalījumos nostiprināta 2019.gada 6.jūnijā, tas ir, īsi pirms tam, kad 2019.gada 26.jūnijā stājās spēkā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 24.maija spriedums par zaudējumu 86 005,34 EUR piedziņu no /pers. B/ par labu SIA "Baložu komunālā saimniecība".

Civillietu tiesas kolēģija vērtē, ka prasītājs un /pers. B/ parakstīja ķīlas līgumu, apzinoties, ka SIA "Baložu komunālā saimniecība" varēs vērst piedziņu uz /pers. B/ piederošajiem nekustamajiem īpašumiem, un apzinoties, ka pastāv liela varbūtība, ka arī apelācijas instances tiesa var pieņemt parādniecei nelabvēlīgu spriedumu, vairāk nekā gadu pēc ķīlas līguma parakstīšanas nostiprināja hipotēku par labu prasītājam uz /pers. B/ piederošajiem nekustamajiem īpašumiem.

[11.6] Attiecībā uz argumentiem [6.4] apelācijas sūdzībā, Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka apstākļi, kurus arī vērtējusi pirmās instances tiesa, ka /pers. B/ nav deklarējusi savas no strīdus aizdevuma līgumiem izrietošas saistības kā valsts amatpersona deklarācijās, nav vienīgais pamatojums prasības noraidīšanai, bet šādi pierādījumi varētu apstiprināt faktus, ka prasītājs patiesībā aizdevis naudu /pers. B/.

[11.7] Nav pamatoti argumenti apelācijas sūdzībā [6.7], ka, lai varētu aizdevuma līgumus atzīt par spēkā neesošiem, tie Maksātnespējas likuma XVII nodaļā noteiktajā kārtībā administratoram jāapstrīd, ko administrators nav darījis.

Civillietu tiesas kolēģija atsaucas uz Senāta atziņām, ka absolūti spēkā neesošs darījums nevar radīt tiesiskas sekas un pret tādu lietas dalībniekam ir pietiekami celt ierunu. Gadījumā, ja darījuma tiesiskums tiek saistīts ar likumā paredzētiem darījuma spēkā neesamības (nederīguma) pamatiem, darījuma apstrīdēšanai nav nepieciešams celt atsevišķu prasību (*sk. Senāta Civillietu departamenta 2020.gad 30.septembra sprieduma lietā Nr.SKC-364/2020 8.4.punkts, 2010.gada 27.oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-211/2010 (C05058206) 9.punkts, 2015.gada 27.marta sprieduma lietā Nr. SKC-52/2015 (C20231907) 7.2.punkts*).

[12] Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa jau devusi pamatotu vērtējumu apelācijas sūdzības motīviem, pareizi konstatējusi faktiskos un tiesiskos apstākļus, piemērojusi tiem atbilstošas tiesību normas un pamatoti prasību noraidījusi.

Apelācijas instances tiesā netika konstatēti tādi apstākļi un pierādījumi, kas būtu par pamatu pretēju secinājumu, kā pārsūdzētajā spriedumā, izdarīšanai.

[13] Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi pirmajā instancē ir 7,11 EUR. Apelācijas instances tiesā ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi nav radušies. Prasītājs, ceļot prasību, samaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 5,27 EUR (1.sēj. lietas 22.lapa). No prasītāja valsts ienākumos piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1,84 EUR.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 434.panta ceturtajai daļai, 204.[1] pantam nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.[77] panta pirmo daļu un 440.[12] pantu lietās par strīdiem par tiesībām maksātnespējas procesa lietās apelācijas instances tiesas spriedums kasācijas instancē nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pasludināšanas dienā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 140.panta sesto daļu, 204.[1] pantu, 431. - 434.pantu, 440.[12] pantu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a:

/pers. A/ prasību pret maksātnespējīgo /pers. B/ par parāda 41 049, 84 EUR (četrdesmit viens tūkstotis četrdesmit deviņi *euro*, 84 *centi*) piedziņu, nodrošinātā kreditora prasījuma atzīšanu – pilnīgi noraidīt.

Atcelt ar Rīgas rajona tiesas 2020.gada 24.janvāra lēmumu noteikto aizliegumu administratoram Aleksejam Panasinam sadalīt, kā arī izmaksāt nekustamā īpašuma /adrese A/, kadastra numurs /numurs B/, un nekustamā īpašuma /adrese B/, Ķekavas novadā, kadastra numurs /numurs/, izsoles rezultātā iegūtās naudas summas maksātnespējīgās fiziskās personas /pers. B/ maksātnespējas procesā.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,84 EUR (viens *euro*, 84 *centi*) valsts ienākumos.

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami bankas kontā: saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta Nr. LV51TREL2190458019000. Iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr.C33249020.

Samaksu apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā.

Noteikt termiņu desmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas sprieduma daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei.

Spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā sastādīšanas dienā.

Tiesnese I. Ozola

Tiesnese M. Šķendere

Tiesnesis J. Freimanis